PLAN VAN AANPAK

VERKIEZINGEN 17 MAART 2027

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DELFLAND

Projectgroep Verkiezingen Delfland

Datum: 16 juni 2026
Versie: definitief

DMS 2530499

Inhoudsopgave

1. Inleiding
1.1 Aanleiding en doel 3
1.2 Leerpunten evaluatie verkiezingen 2023 3

2. Verantwoordelijkheden en projectorganisaties
2.1 Verdeling taken gemeenten - waterschappen 4
2.2 Projectorganisaties 4

3. Proces en planning
3.1. Het verkiezingsproces 6

4. Communicatie verkiezingen 2027 10

5. Financiën Project Verkiezingen 12

6. Bijlagen
6.1 Leerpunten Delfland Verkiezingen 2023 14
6.2 Afbakening werkzaamheden projectgroep 17

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Op 17 maart 2027 zijn de gelijktijdige verkiezingen van waterschapsbesturen en Provinciale Staten. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van zowel de Staten- als de waterschapsverkiezingen. De waterschappen organiseren het zogenaamde passieve deel van de verkiezingen.

De doelen van het project 'Verkiezingen Delfland 17 maart 2027' zijn:

- Het voorbereiden en organiseren van het zogenaamde passieve deel van de verkiezingen. Daar valt onder de registratie van de organisaties die mee willen doen, het vaststellen van de kandidatenlijsten, de nummering van de lijsten en het vaststellen en publiceren van de verkiezingsuitslag.
- Het ontwikkelen van een Delflandse communicatiecampagne.
- Afscheid zittende AB- en DB-leden en benoeming van nieuwe AB-leden.

Om deze doelen te bereiken is dit plan van aanpak opgesteld.

1.2 Leerpunten evaluatie verkiezingen 2023

In maart 2023 waren de vorige verkiezingen van waterschapsbesturen. De opgedane ervaringen tijdens de voorbereiding en het verloop van de verkiezingen zijn verwerkt in het verslag verkiezingen Delfland 2023. In bijlage 6.1 is een overzicht van de leerpunten opgenomen en is aangegeven op welke manier punten daaruit worden meegenomen bij het organiseren van de verkiezingen van 2027.

2. Verantwoordelijkheden en projectorganisaties

2.1 Verdeling taken gemeenten - waterschappen

Inwoners

De organisatie van de waterschapsverkiezingen voor inwoners is, net zoals de organisatie van alle andere verkiezingen, ondergebracht bij de gemeenten. De waterschappen hebben zoals gezegd de verantwoordelijkheid voor de organisatie van het passieve deel van de verkiezingen. De gemeenten zorgen ervoor dat iedereen kan stemmen en dat de uitgebrachte stemmen worden geteld. Het vaststellen van de verkiezingsuitslag is tenslotte weer een verantwoordelijkheid van de waterschappen.

Geborgde zetels

De procedure voor de benoeming van de geborgde zetels is verankerd in artikel 14 van de Waterschapswet. De aanwijzende instanties (LTO Noord en de VBNE) verzorgen de benoemingen van de geborgde zetels. Genoemde instanties stellen tijdig een regeling op over de selectie en de benoeming van de vertegenwoordigers. Deze regelingen worden vervolgens ter kennisneming aan het waterschapsbestuur gezonden, die de reglementen bekendmaakt. De gemeenten hebben met deze procedure geen bemoeienis.

2.2 Projectorganisaties

Projectorganisatie Unie van Waterschappen

De centrale organisatie van de verkiezingen door de Unie van Waterschappen is opnieuw gericht op het houden van "rechtsgeldige en rechtmatige verkiezingen". Een afgeleide doelstelling is: "het faciliteren van landelijke, centrale activiteiten ten behoeve van de waterschapsverkiezingen". De projectorganisatie faciliteert de onderdelen waarbij een landelijke aanpak leidt tot meer efficiëntie en effect, in plaats van individuele voorbereiding door ieder waterschap.

De onderdelen van de centrale activiteiten zijn:
1. Het aanleveren van een landelijke campagne, communicatiestrategie en een toolbox met communicatiemiddelen voor de regionale communicatie;
2. Het beschikbaar stellen van een digitale stemhulp voor alle waterschappen en coördineren van de realisatie ervan;
3. Aanbieden van de cursus 'Actief voor het waterschap';
4. Het aanleveren van juridische documenten rondom de verkiezingen zoals een kaart met waterschaps-grenzen en draaiboeken.

Om de centrale activiteiten te faciliteren is een projectorganisatie geformeerd die de voortgang van de activiteiten monitort.

Projectorganisatie Delfland

De door Delfland te ondernemen activiteiten voorafgaand en na de verkiezingen zijn samengebracht in het project Verkiezingen Delfland 17 maart 2027.

Betrokkenen

Bestuurlijk opdrachtgever: dijkgraaf Piet-Hein Daverveldt.
Ambtelijk opdrachtgever: secretaris-directeur, Pieter Janssen.
Ambtelijk opdrachtnemer: afdelingsmanager bestuurlijke en juridische zaken (BJZ), Bianca van Knippenberg – Vaanholt.

De ambtelijk opdrachtnemer wordt ondersteund door een projectgroep met de projectleider, projectsecretaris, secretariële en facilitaire ondersteuning, communicatie-adviseur(s) en een juridisch adviseur.

De opdrachtnemer (of in haar opdracht de projectleider) informeert op gezette tijden de ambtelijk opdrachtgever. De ambtelijk opdrachtgever (of in zijn opdracht de ambtelijk opdrachtnemer en/of de projectleider) informeert de bestuurlijk opdrachtgever over de bestuurlijk relevante issues.

De projectgroep hanteert dit plan van aanpak als uitgangspunt bij de uitvoering van de activiteiten. De activiteiten zullen deels een bestuurlijk karakter hebben, deels gericht zijn op communicatie en voor het overige van organisatorische aard zijn. De projectleider draagt zorg voor het monitoren van de acties en escaleert zo nodig richting opdrachtnemer en opdrachtgevers.

Activiteiten van de projectgroep

De activiteiten van de projectgroep zijn het voorbereiden en organiseren van het passieve deel van de verkiezingen zoals het registreren van groeperingen, het beoordelen van de geldigheid van de kandidatenlijsten, het vaststellen van de verkiezingsuitslag en anderzijds het traject ná de verkiezingen (de benoeming van het bestuur en het organiseren van het afscheid van de vertrekkende bestuursleden). Binnen het project valt ook het opstellen van een communicatiecampagne.

Het opstellen van overdrachtsdossiers, de ondersteuning van de coalitiebesprekingen en opstellen van het coalitieakkoord en het organiseren van het inwerktraject van het nieuwe algemeen en dagelijks bestuur valt niet binnen de scope van dit project en moet worden belegd binnen de reguliere organisatie.

Voor een afbakening van de werkzaamheden van de projectgroep zie bijlage 6.2.

Voortgangsrapportages

De projectleider rapporteert als het noodzakelijk is aan de opdrachtnemer en de bestuurlijke en ambtelijke opdrachtgever over de voortgang van het project. Het betreft hier korte voortgangsrapportages met actiepunten. Deze rapportages worden geagendeerd voor het PFO van de bestuurlijk opdrachtgever. De VV wordt ook regelmatig geïnformeerd over de voortgang van het project.

3. Proces en planning

3.1 Het verkiezingsproces

Het verkiezingsproces bestaat organisatorisch gezien uit vier fasen:

1. Voorbereiding (januari 2026 t/m september 2026)
2. Registratie, vaststelling kandidatenlijsten, communicatiecampagne (september 2026 t/m 17 maart 2027)
3. Verkiezingsdag (17 maart 2027)
4. Nieuw bestuur, afscheid, evaluatie (maart 2027 t/m juni 2027)

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de communicatieve aspecten van het verkiezingsproces.

Fase 1. Voorbereiding

Tijdens de voorbereidingsfase zal in ieder geval aandacht worden besteed aan de volgende onderwerpen:

Introductiecursus geïnteresseerden bestuurlijke functie

Het Hoogheemraadschap van Delfland organiseert in het eerste en tweede kwartaal van 2026 tweemaal een gratis introductiecursus voor mensen die interesse hebben in een bestuurlijke functie bij het Hoogheemraadschap. De cursus is ontwikkeld door ProDemos ('Actief voor het waterschap') in samenwerking met de Unie van Waterschappen.
De avonden zijn georganiseerd vanaf begin februari tot en met mei. De timing van de cursus is afgestemd met de fracties in de VV, zodat geïnteresseerden voldoende gelegenheid hebben om kennis te maken met politieke partijen en op een kandidatenlijst te worden opgenomen. Tijdens de cursusavonden zijn de positie van het waterschap, de rol van het algemeen bestuur en het thema effectief vergaderen via actieve debattraining aan de orde gekomen. De cursus is afgerond met een bezoek aan een commissie.

Wie mogen er mee doen aan de verkiezingen?

Aan de verkiezingen kan worden deelgenomen door belangen- en politieke groeperingen die een vereniging of stichting zijn. De groeperingen hoeven geen aanwijsbaar belang te hebben bij de taakuitoefening van het waterschap. De belangen- en politieke groeperingen die met een naam/aanduiding boven de kandidatenlijst willen staan, moeten zich uiterlijk op 21 december 2026 registreren. Als een groepering niet is geregistreerd, wordt het een zgn. blanco kandidatenlijst (zie hierna, fase 2).

Samenwerking met gemeenten, provincie en andere waterschappen (bestuurlijk en ambtelijk)

Gemeenten:

De uitvoering van de verkiezingen zelf ligt in handen van de gemeenten. Om een goed en rechtmatig verloop van de verkiezingen te kunnen waarborgen en verantwoordelijkheden helder te hebben, zal overleg met alle gemeenten (14) in het beheergebied worden gevoerd. In tegenstelling tot eerdere verkiezingen organiseert de Kiesraad bijeenkomsten voor projectleiders van provincies, gemeenten en waterschappen per provincie. Voor de provincie Zuid-Holland is de bijeenkomst eind september gepland. Bij de bijeenkomst zal worden ingegaan op de vraag wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe de verschillende overheden elkaar kunnen helpen.
Daarnaast zal met elke projectleider individueel gesproken worden. Tijdens dat gesprek zal besproken worden op welke manier gemeenten bestuurlijk kunnen helpen bij het voor het voetlicht brengen van het belang van het werk van de waterschappen (en daarmee de waterschapsverkiezingen).

Daarnaast moeten ook de volgende organisatorische zaken per gemeente worden doorgenomen:

- De mogelijkheid tot het aanbieden van Delfland-informatie bij de verspreiding door de gemeente van de oproepkaarten en kandidatenlijsten;
- Het 'plak'beleid voor verkiezingsposters;
- De bezetting van de stembureaus;
- Assistentie bij het telproces;
- Communicatie over de voorlopige uitslag;
- De definitieve uitslag.

Provincie Zuid-Holland:
Gelijktijdig met de waterschapsverkiezingen worden de verkiezingen voor Provinciale Staten gehouden.

Voorbereidingen van formele aard
Door Delfland moeten in deze fase in ieder geval de volgende acties worden ondernomen:

- Benoemen van (plaatsvervangend) leden centraal stembureau door D&H. Dit is al uitgevoerd (D&H 3 februari 2026).
- Aanwijzen van een geschikte ruimte voor de zittingen van het centraal stembureau door D&H. Dit is al uitgevoerd (D&H 3 februari 2026).
- Openen en/of aanwijzen van een rekening waar de waarborgsommen voor de registratie van groeperingen gestort kunnen worden (juni/juli 2026).

Fase 2. Registratie en kandidaatstelling
De registratie- en kandidaatstellingsfase geschiedt onder verantwoordelijkheid van Delfland, het centraal stembureau. Partijen die zich willen registreren, doen dit bij het centraal stembureau van Delfland. De waarborgsom voor het registreren bedraagt €225,-.

Registratie: uiterlijk 21 december 2026
Wanneer een groepering zijn naam/aanduiding boven de kandidatenlijst wil plaatsen, zal zij geregistreerd moeten zijn.
De registratie voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer bij de Kiesraad werkt door naar de waterschapsverkiezingen. Dat wil zeggen dat als een partij voor deze verkiezing is geregistreerd, een aparte registratie voor de waterschapsverkiezingen niet meer nodig is. Voor niet bij de Kiesraad geregistreerde groeperingen is registratie bij het centraal stembureau van het waterschap noodzakelijk.
Partijen, die bij de verkiezing in 2023 waren geregistreerd én een kandidatenlijst hebben ingediend, zijn nog steeds geregistreerd en hoeven zich niet opnieuw te registreren.

Als een groepering niet is geregistreerd, maar wel een geldige kandidatenlijst heeft ingeleverd, kan zij niet met haar eigen naam op het stembiljet komen. Het wordt dan een zgn. blanco lijst.

Kandidaatstelling: 1 februari 2027
Het inleveren van de kandidatenlijsten geschiedt op de *dag van de kandidaatstelling*, 1 februari 2027 (tussen 9:00 en 17:00 uur). Per kandidatenlijst moeten 30 ondersteuningsverklaringen worden ingeleverd. Voor de overige bepalingen betreffende kandidaatstelling en benodigde terinzageleggingen wordt verwezen naar de Kieswet (hoofdstuk H).

Fase 3. De verkiezingsdag, telling en verkiezingsuitslag.
De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de verkiezingen zelf.
Hieronder valt:

- Het versturen van de stempassen (stempassen waterschappen en provinciale staten hebben een verschillende kleur).
- Het verspreiden van de kandidatenlijsten.
- Het uitgeven van vervangende stempassen.
- Het uitgeven van kiezerspassen.
- Het drukken van stembiljetten.
- Het bijhouden van registers van vervallen stempassen.
- Het bemensen van de stembureaus.
- Het huren van de stemlocaties.
- Het plaatsen van de stembussen.
- Het plaatsen van verkiezingsborden.
- Het tellen van de stemmen.
- Het invoeren van de gegevens van de waterschappen in Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV).

Na het sluiten van de stembureaus zullen de stemmen van Delfland worden geteld, aansluitend aan het tellen van de stemmen voor Provinciale Staten. Gemeenten kunnen ervoor kiezen de stemmen direct na het sluiten van de stembureaus volledig te tellen (op partij en kandidaat) of direct na het sluiten van de stembureaus alleen de stemmen op partijniveau te tellen en de dag erna op een centrale locatie de stemmen per kandidaat (centraal tellen). De gemeenten zijn ook verantwoordelijk voor een eventuele hertelling. De Unie van Waterschappen stelt een draaiboek op voor een hertelling. Deze wordt vertaald naar de Delflandse situatie.
De uitslag van de verkiezingen wordt vastgelegd in de processen-verbaal van de stembureaus en worden door de gemeenten ingevoerd in Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV). Vervolgens moeten deze gegevens naar het centraal stembureau van Delfland worden gebracht. Dit mag via het Diginetwerk. Maar de originele (papieren) exemplaren van de processen-verbaal van de stembureaus zijn leidend.

Met de gemeenten zal worden besproken hoe en op welk moment Delfland kan beschikken over de voorlopige uitslagen. Afhankelijk daarvan zal Delfland bepalen welke (communicatieve) activiteiten, vooruitlopend op de definitieve uitslag, zullen plaatsvinden.

Zo snel mogelijk, maar niet eerder dan donderdag 25 maart 2027 stelt het centraal stembureau van Delfland tijdens een openbare zitting de verkiezingsuitslag vast en zendt het proces-verbaal aan het algemeen bestuur. Dit proces-verbaal wordt gepubliceerd.

Fase 4. Nieuw bestuur, afscheid en evaluatie
Wanneer treedt het nieuwe bestuur aan?
Op grond van artikel C4 van de Kieswet treden de leden van de VV af op dinsdag 30 maart 2027. Installatie van het nieuwe bestuur vindt plaats op woensdag 31 maart 2027.

Benodigde acties in deze fase:

Verzending/uitreiking kennisgeving benoeming/gekozen zijn
Aanvaarden benoeming
Onderzoek geloofsbrieven en nevenfuncties VV-leden
Afscheidsvergadering VV
Afscheid VV-leden
Eerste vergadering nieuw bestuur (eed/belofte, besluiten: benoeming VV-leden in commissies) Evaluatie van het project

5. Communicatie verkiezingen 2027

Voor de communicatie rondom de waterschapsverkiezingen zijn verschillende partijen betrokken die elk een eigen deel van de communicatie oppakt.

Communicatie Rijksoverheid: opkomstbevordering

Het ministerie van Binnenlandse Zaken verzorgt een deel van de publiekscommunicatie over de waterschapsverkiezingen. De doelstelling van deze publiekscommunicatie is:

- landelijk kiesgerechtigden attenderen op de datum van de verkiezingen;
- hen informeren over het belang van stemmen bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten en voor de Waterschappen;
- hen motiveren te gaan stemmen.

Deze communicatie richt zich op alle Nederlandse kiesgerechtigden van 18 jaar en ouder.

Communicatie Unie van Waterschappen: bewustzijn en stemintentie vergroten

Net als voorgaande jaren, ontwikkelt de Unie van Waterschappen samen met de aangesloten waterschappen een brede, landelijke campagne rondom de waterschapsverkiezingen. Hier wordt momenteel aan gewerkt; de planning is dat eind juni 2026 het concept verkiezingscampagne en PR- en mediaplan definitief is.

Met deze landelijke campagne wil de Unie de volgende doelen realiseren:

1. Verkiezingsbewustzijn vergroten: meer kiezers weten dat er op 17 maart 2027 waterschapsverkiezingen plaatsvinden.
2. Relevantie en invloed vergroten: meer kiezers beseffen dat actuele uitdagingen, zoals extremer weer, droogte, vervuiling, politieke keuzes vragen en dat zij via hun stem invloed kunnen uitoefenen op die keuzes.
3. Positieve stemintentie vergroten: de intentie om te gaan stemmen bij de waterschapsverkiezingen neemt aantoonbaar toe.

De landelijke campagne richt zich op de volgende doelgroepen:

- De vier publieksgroepen (gebaseerd op de Ons Water Leefstijlvinder) die openstaan voor verandering maar (nog) niet altijd vanzelf tot actie overgaan:
  d) de betrokken idealisten;
  d) de pragmatische idealisten;
  d) de behulpzame betrokkenen;
  d) de gematigde steuners.
- Stedelingen en mensen met een lage sociaal-economische status (ses).
  - Hiervoor komen aanvullende, doelgroepspecifieke middelen in de hoofdcampagne van de Unie. Bijvoorbeeld in de fotografie.
  - Hiervoor wordt meer media ingezet. Bijvoorbeeld meer abri's in de (grote) steden.
- Jongeren (die voor het eerst kunnen stemmen, 16 – 24 jaar).
  - De benadering van deze doelgroep vraagt om een afgeleide campagne (een 'zusje') van de hoofdcampagne van de Unie. Dus met een eigen kernboodschap, eigen middelen en eigen mediamix. De Unie maakt hier voorstellen voor.
  - Daarnaast wordt de samenwerking gezocht met het netwerk Educatie van de Unie voor de aansluiting op het onderwijs. Hiervoor wordt onder meer de democratiegame ingezet. Ook wordt een stageopdracht uitgezet bij de Hogeschool Utrecht voor een onderbouwd communicatieadvies en de rol van de jongeren als ambassadeur en geeft de Unie een opdracht aan het jongerenpanel van waterschap Noorderzijlvest.

Deze doelgroepen zijn bestuurlijk vastgesteld door de Unie.

Communicatie Delfland: doorvertaling landelijk concept naar lokale context
De afdeling Communicatie en Servicepunt (CSP) is vervolgens verantwoordelijk voor de communicatie over de waterschapsverkiezingen binnen het gebied van Delfland. Hiervoor wordt een communicatieplan gemaakt die de landelijke campagne doorvertaalt naar de lokale context van Delfland.

Het uitgangspunt is dat we aansluiten bij het bereiken van de doelgroepen van de landelijke campagne (zie hierboven). Ook sluiten we zoveel mogelijk aan bij de communicatiemiddelen die landelijk worden ontwikkeld. Daarom zetten we in ieder geval in op:

- Offline media (zoals abri's, advertenties in huis-aan-huis-bladen, radiocommercials, etc.). De inzet van offline media draagt in belangrijke mate bij aan zichtbaarheid en bewustzijn, één van de hoofddoelen van de landelijke campagne.
- Online media (zoals social media-advertenties). De inzet van online media is essentieel voor het bereiken van jongeren.
- Een verkiezingsdebat bij Omroep West. In 2023 had de uitzending van het debat een groot bereik: 250.000 kijkers. Bovendien is het een goede manier te laten zien wat er te kiezen valt bij de Waterschapsverkiezingen. Ook sluit het aan bij het communicatiedoel 'relevantie en invloed' van de landelijke campagne.

Communicatie vanuit de politieke partijen
Natuurlijk is het ook aan de politieke partijen zelf om over de waterschapsverkiezingen te communiceren. Delfland kan hierin zeer beperkt ondersteunen omdat het al snel politiek wordt.

Wat gebeurt er al?

- Cursus ProDemos: wordt door het hoogheemraadschap betaald. Doel: belangstellenden informeren over het waterschapsbestuur.
- Digitale stemhulp, wordt betaald uit landelijk budget van de verkiezingen. Regie: Unie van Waterschappen.
- Verkiezingsborden met de politieke partijen die deelnemen: worden geplaatst door gemeenten. Gemeenten zullen het plakken van posters op diverse wijze organiseren.

Hoe kan Delfland ondersteunen?

- Het verkiezingsdebat van Omroep West.
- De ondersteuning vanuit Delfland beperkt zich door communicatie over de kandidaatstelling en de registratie van partijen en de belangrijkste momenten in het stemproces. Hiervoor zetten we onze regulieren communicatiekanalen in (website, social media, etc.).
- Verkiezingspagina op de website van Delfland waarop links staan naar programma's en kandidaten.

Wat kan Delfland niet ondersteunen?

- Campagnebudget voor de partijen.
- Organiseren van campagneactiviteiten of ondersteuning hierbij door ambtenaren.
- Schrijven van verkiezingsprogramma's.
- Ondersteunen en profileren van bestuurders over partij politieke standpunten of behaalde resultaten.

6. Financiën Project Verkiezingen

	Verwachte kosten 2026 (incl btw)	Verwachte kosten 2027 (incl btw)	**Verwachte kosten totaal**
ProDemos Actief voor het Waterschap Kosten voor het afnemen van twee cursussen (à 7.986 euro per cursus).	€ 15.972,-	Geen	€ 15.972
Kosten Delfland voor de organisatie verkiezingen Kosten Delfland voor de organisatie verkiezingen	€ 2.500,-	€ 2.500,-	€ 5.000,-
Kosten Delfland voor communicatie* Strategie/concept regionale campagne, vormgeving regionale middelen, interne en externe kick-off campagne, media-inkoop advies offline, online en socials, radiospot, verkiezingsdebat en verkiezingswebsite.	€ 30.855,-	€ 195.415,-	€ 226.270,-**
Unie van Waterschappen Strategie/concept landelijke campagne, PR- en mediaplan, kick-off verkiezingen, ontwikkelen toolbox, radiospots en verkiezingswebsite.	€ 46.017,-	€ 46.017,-	€ 92.034,-
Subtotaal	**€ 95.344,-**	**€ 243.932,-**	**€ 339.276,-**
Vergoeding Gemeentefonds (ministerie van BZK) Waterschappen zijn een vergoeding verschuldigd voor de kosten van gemeenten die zijn verbonden met de organisatie van de verkiezingen.	€ 227.608,-	€ 227.608,-	€ 455.216,-
Totaal	**€ 322.952,-**	**€ 471.540,-**	**€ 794.492,-**

* *Deze kostenindicatie is onder voorbehoud en oa afhankelijk van de landelijke campagne van de Unie.*

** *Een nadere kostenuitwerking is op de volgende pagina te vinden.*

Toelichting:

- Opgenomen in begroting 2026: € 327.608,-
- Opgenomen in begroting 2027: € 427.608,-
- Totaal opgenomen in de begroting voor de verkiezingen: € 755.216,-

Voor het project Verkiezingen Delfland 17 maart 2027 is op dit moment in totaal € 755.216 begroot. Dit is, naast de eigen kosten van Delfland met betrekking tot de verkiezingen, ook de jaarlijkse bijdrage aan het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) en de tweejarige bijdrage aan de Unie van Waterschappen (UvW).
Het betreft € 327.608 binnen de begroting 2026 en € 427.608 binnen de meerjarenraming 2027. Dat bedrag is hetzelfde als het totaalbedrag dat beschikbaar was voor de waterschapsverkiezingen van 2023.

Vanwege een aantal ontwikkelingen, zoals stijgende prijspeilen van diverse producten, stijging bijdrage aan BZK voor de organisatie van de waterschapsverkiezingen én een verhoging van de bijdrage aan de UvW voor hun werkzaamheden rondom de verkiezingen is dit geraamde budget niet langer voldoende.

Een deel van de stijgende kosten is opgevangen binnen het huidige verkiezingsbudget door efficiënter te werken en met interne medewerkers te werken, maar dat lukt niet met alles. We willen zoveel mogelijk dezelfde inzet van communicatiemiddelen als bij de verkiezingen van 2023 handhaven om niet in te boeten op zichtbaarheid rondom de waterschapsverkiezingen. Daarom wordt voorgesteld om het totale budget van de verkiezingen op te hogen met €40.000. Dit zal verwerkt worden in de begroting voor 2027. Daarnaast is in de Bestuursrapportage 2026 ook een budgetverhoging voor het lopende jaar aangevraagd.

Conceptbegroting communicatie waterschapsverkiezingen Delfland 2027

	2026 (incl btw)	**2027 (incl. btw)**	**Totaal (incl. btw)**
Cursus Actief voor het waterschap			**€ 1.210,-**
Advertenties social media	€ 1.210,-		
Offline media (incl verkiezingsdebat)		€ 150.645,-	**€ 150.645,-**
Online media	€ 3.630,-	€ 20.570,-	**€ 24.200,-**
Overig			**€ 50.215,-**
Aanvullende communicatiemiddelen, vormgeving diverse on- en offline uitingen, tekstredactie, uitbesteden werk etc.	€ 26.015,-	€ 24.200,-	
Totaal verwachte kosten (incl. btw)	***€ 30.855,-***	***€ 195.415,-***	***€ 226.270,-***

7. Bijlagen

6.1
Aanbevelingen uit de evaluatie Verkiezingen Delfland 2023:

Leerpunt	**Status**
Stel vooraf (een jaar) een plan van aanpak op, waarin de doelstelling, projectinrichting, reikwijdte, fasering, begroting, verantwoordelijkheden en wijze van rapporteren wordt beschreven. Dit geeft houvast gedurende het project. Bedenk dat met het oog op een realistische begroting vroegtijdig moet worden gestart met het ontwikkelen van een opkomst-bevorderende campagne. Indien nodig is het ook aan te raden om tijdig te starten met de werving van een communicatieadviseur.	In uitvoering
Richt vooraf (jaar) opnieuw een soortgelijke projectorganisatie in met duidelijke afgebakende verantwoordelijkheden en korte lijnen. Zorg daarbij tijdig (vanaf medio augustus) voor een projectleider die minimaal 24 uur per week beschikbaar is.	In uitvoering
Maak heel scherp wat de verantwoordelijkheden zijn in de aansturing van de communicatieadviseur en de verantwoordelijkheid voor de opgeleverde communicatie-producten.	In uitvoering
Gebruik de draaiboeken die door de Unie van Waterschappen zijn/worden ontwikkeld als basis en vul deze waar nodig aan op de specifieke situatie voor Delfland. Gebruik niet meer de Delflandse bestanden met de naam 'procedures'.	In uitvoering
Houd er rekening mee dat de eerste formele besluiten in het kader van het verkiezingsproces al in de zomer van 2026 moeten worden genomen (leden centraal stembureau).	In uitvoering
Neem niet opnieuw een besluit over de vestigingsgemeente van het centraal stembureau. In 2018 is dat wel gedaan, maar de Kiesraad heeft geadviseerd dat dat niet opnieuw hoeft te gebeuren als er geen aanleiding is dat de vestigingsgemeente is gewijzigd.	Gedaan
Organiseer opnieuw bijeenkomsten met politieke partijen en vertegenwoordigers van de geborgde zetels. Betrek ze tijdig bij het verkiezingstraject en maak duidelijk wanneer wat van hen wordt verwacht. Heb daarbij ook aandacht voor de procedure op grond van de Waterschapswet bij de organisaties van de geborgden.	Najaar 2026
Maak al kort na de zomer van 2026 een aparte verkiezingenpagina op de website waarin aandacht wordt gegeven aan alle formele procedures en stappen. Heb daarbij aandacht voor verplichte publicaties in het Waterschapsblad en/of de website en verplichte aankondigingen van zittingen van het centraal stembureau.	Juli/augustus 2026
Beantwoord vragen altijd schriftelijk (e-mail) om misverstanden te voorkomen. Raadpleeg vanwege het specifieke karakter van de wetgeving daarbij de Kieswet en zo nodig de Kiesraad, zodat juiste beantwoording is geborgd.	Wordt meegenomen in de werkwijze
Pas waar nodig het vier-ogen-principe toe, zeker gedurende de voorcontroles van de kandidatenlijsten.	Wordt meegenomen in de werkwijze
Pas zoveel mogelijk afvinklijsten toe bij controles.	Wordt meegenomen in de werkwijze
Stop alles wat is gecontroleerd en goedgekeurd tijdens de voorcontroles in een verzegelde enveloppe, zodat dit niet opnieuw gecontroleerd hoeft te worden.	Wordt meegenomen in de werkwijze

Regel live-streams van de belangrijke zittingen van het centraal stembureau.	Wordt niet overgenomen. *Meerwaarde is niet duidelijk*
Zet ruim van tevoren alle data van de zittingen van het centraal stembureau in de agenda's van de leden van het centraal stembureau. Ook in het geval van eventuele zittingen of uitloopdata.	In uitvoering
Neem tijdens iedere projectteamvergadering de planning en het draaiboek door.	Wordt meegenomen in de werkwijze
Zorg voor ruime bezetting tijdens de (voor-)controles en het moment van inleveren van de processen verbaal.	Wordt meegenomen in de werkwijze
Zorg tijdig voor toegang tot de basisregistratie voor het controleren van NAW-gegevens van kandidaten.	Najaar 2026
Ga al in de fase van plan van aanpak in gesprek met de Functionaris Gegevensbescherming of de verwerking van persoonsgegevens in het project.	Najaar 2026
Het is aan te raden om de kandidaten die nog niet lid zijn van het algemeen bestuur er vroegtijdig op te wijzen dat zij bij het aanvaarden van hun benoeming een uittreksel BRP moeten aanleveren voor het geloofsbrievenonderzoek. Op dat uittreksel moet expliciet worden vermeld dat iemand niet is ontzet uit het kiesrecht. Als er problemen worden ondervonden om dit op het uittreksel te krijgen is het handig om hier direct ondersteuning bij te verlenen. De ervaring leert dat dit vooral de twee grote gemeenten zijn: Den Haag en Rotterdam. Het speelt in mindere mate bij Delft en Westland. Een aanbeveling is dat de UvW (nogmaals) met de VNG hierover contact opneemt en voorafgaand aan de verkiezingen alle gemeenten informeert dat dit er aan komt en dat gemeenten zich moeten voorbereiden.	Wordt meegenomen in de werkwijze
Cursus actief voor het waterschap van ProDemos: er was veel no-show van inschrijvers bij de cursus (een derde tot de helft van de inschrijvers). Het verdient aanbeveling om inschrijfgeld te vragen (bijvoorbeeld €50 voor de vijf bijeenkomsten) dat wordt terugbetaald wanneer deelnemers alle vijf bijeenkomsten hebben bijgewoond. Daarnaast blijkt dat de deelnemers aan alle vijf bijeenkomsten vooral de personen zijn die zich inschrijven bij een partij.	Wordt niet overgenomen *Prodemos wil geen drempel voor deelname opwerpen.*
De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer treedt naar alle waarschijnlijkheid pas in 2024 in werking. Het is verstandig dat het centraal stembureau tegen de tijd dat de wet in werking treedt een besluit neemt over op welke wijze welke berichten elektronisch aan het centraal stembureau verzonden kunnen worden. Dit kan nu al worden voorbereid.	Wordt voorbereid
Maak inzichtelijk wat het stemgedrag was in de afgelopen vier jaar of, als de functionaliteit al bestaat, maak een duidelijke verwijzing hiernaar op de (verkiezings-)website.	Uitgevoerd
Organiseer al in een vroeg stadium een of meerdere bijeenkomsten met gemeenten in het beheergebied van Delfland. Vraag specifieke aandacht de taak van de gemeenten bij het ondertekenen van ondersteuningsverklaringen.	Wordt niet overgenomen. *De Kiesraad organiseert dit keer bijeenkomsten. Wel kennismaking per gemeente.*
Houd rekening met het tijdpad van gemeenten. Zij maken al in een vroeg stadium afspraken met drukkerijen en moet zeer vroeg in het proces producten aanleveren.	Wordt meegenomen in de werkwijze

Gezamenlijkheid, één gezicht, professionaliteit, herkenbaarheid samen met de andere waterschappen.	Wordt meegenomen in de werkwijze
Groot bereik en goed kunnen laden van eigen boodschap door middel van PR.	Nadere uitwerking plan van aanpak communicatie – najaar 2026
Inzet waterambassadeurs op de social media.	Nadere uitwerking plan van aanpak communicatie – najaar 2026
Debat met alle deelnemende partijen of ander middel om de kandidaten en hun standpunten duidelijk te maken. Er valt wat te kiezen nog meer lading geven en dichter bij de inwoners brengen.	Nadere uitwerking plan van aanpak communicatie – najaar 2026
De stemhulp is een krachtig middel om mensen te informeren, maar viel in de praktijk tegen omdat velen niet goed begrepen waar de vragen over gaan of te ver afstaan van de kiezers.	Winter 2026/2027
Neem de Rijksheffing jaarlijks op in de begroting.	Uitgevoerd
Begrens de financiële omvang van het project verkiezingen tot en met de vaststelling van de verkiezingsuitslag.	Uitgevoerd
Bedenk op welke manier in het Plan van Aanpak al een betere schatting gemaakt kan worden van de kosten van een opkomst-bevorderende campagne.	Uitgevoerd

6.2
Afbakening werkzaamheden projectgroep

Onder verantwoordelijkheid en coördinatie van de Projectgroep Verkiezingen Delfland worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- ontwikkelen en uitvoeren regionale communicatiecampagne
- actief voorlichten belangengroepen / kandidaten om zich verkiesbaar te stellen
- informeren bestuur, medewerkers
- functioneren centraal stembureau
- registratie belangengroepen
- registratie kandidaten
- controleren en autorisatie kiezersbestand
- benoeming kandidaten geborgde zetels
- vaststellen en bekendmaken verkiezingsuitslag
- start nieuw bestuur, benoeming, beëdiging,
- afscheid zittend bestuur
- evaluatie verkiezingsproces

Onder dit project valt niet:

- het maken van stempassen
- het versturen van oproepkaarten, stempassen en eventueel door waterschap aangeleverde informatiefolder
- verstrekken kiezerspassen
- verstrekken volmachten
- opstellen register ingetrokken stempassen
- instructie stembureauleden
- verkiezingsborden plaatsen
- advertenties verplichte aankondigingen
- het drukken van stembiljetten
- het verspreiden van stembiljetten naar stembureau
- huur locaties
- aanschaffen stembussen
- maken van digitale registers ingetrokken stempassen
- bemensen stembureaus
- catering op stembureaus
- tellen van de stemmen
- inzetten extra tellers
- opstellen processen-verbaal voor waterschappen
- landelijke communicatiecampagne / pers / informatienummer / kieswijzer
- opstellen overdrachtsdossiers
- coalitieonderhandelingen/coalitieakkoord
- inwerktraject nieuw bestuur